

Curtea Supremă de Justiție

DECIZIE

12 iulie 2022

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție în componență:

Președinte – Timofti Vladimir

Judecători – Cobzac Elena, Țurcan Anatolie, Plămădeală Ghenadie, Boico Victor

a judecat recursul ordinar declarat de către procurorul în Procuratura de Circumscripție Bălți, Pasat Liliana, prin care solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 15 februarie 2022, în cauza penală privind-o pe

Ciumac Maria XXXXX, născută la XXXXX, originară și domiciliată în XXXXX.

Datele referitoare la termenul de examinare a cauzei:

1. 12.11.2019 – 10.08.2021 (prima instanță);
2. 09.09.2021 – 15.02.2022 (instanța de apel);
3. 19.05.2022 – 12.07.2022 (instanța de recurs ordinar).

Asupra recursului ordinar în cauză, în baza actelor din dosar, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,

A C O N S T A T A T :

1. Prin sentința Judecătoriei Drochia /sediul Central/ din 10 august 2021, Ciumac Maria a fost recunoscută vinovată în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 191 alin. (2) lit. d) Cod penal, fiindu-i stabilită pedeapsa sub formă de amendă în mărime de 850 u.c. ceia ce constituie 42 500 lei, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate ce ține de gestionarea bunurilor sau a banilor pe un termen de până la 5 ani.

S-a admis acțiunea civilă înaintată de către partea civilă Șuşchevici Nicolae, s-a încasat din contul inculpatei Ciumac Maria în beneficiul lui Șuşchevici Nicolae suma de 21 540 lei.

S-a soluționat soarta corpului delict.

1.1 Pentru a pronunța sentința, prima instanță a constatat că, Ciumac Maria, activând în calitate de asistent parental din cadrul Direcției Asistență Socială și Protecție a Familiei din orașul Drochia, conform ordinului nr.236 din 30 martie 2017 și a contractului individual de muncă a asistentului parental profesionist din 03 aprilie 2017, fiind persoană material responsabilă de evidența operațiunilor financiare și a mijloacelor bănești ce parvin în calitate de alocații lunare persoanelor cu dezabilități, urmărind scopul însușirii ilegale a bunurilor materiale ce aparțin lui Șuşchevici Nicolae, domiciliat în X, folosindu-se de situația de serviciu, în perioada

de timp cuprinsă de la 03 noiembrie 2016 până la 04 septembrie 2019, a încasat din contul bancar nr. X care aparține părții vătămate, mijloace bănești în sumă de 21 540 lei MD, care au fost folosite în scopuri personale, prin ce a cauzat pătimășului o daună considerabilă.

Astfel prin acțiunile intenționate, Coteț Lilian, a comis infracțiunea prevăzută de art. 191 alin. (2) lit. d) Cod penal – *Delapidarea averii străine, adică însușirea, dispunerea sau folosirea ilegală a bunurilor altei sau ale altor persoane de către cel cărui i-au fost încredințate în baza unui titlu și cu un anumit scop ori refuzul de a le restitui, care a produs daune considerabile, cu folosirea situației de serviciu.*

2. Sentința primei instanțe, a fost atacată cu apel de către inculpata Ciumac Maria, solicitând casarea integrală a sentinței, pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpata să fie achitată din lipsa faptei infracționale, invocând că, nevinovăția ei este demonstrată prin declarațiile martorilor Rusu Elvira, Rudi Alexandru și Isachi Ludmila; extragerea banilor se efectuau doar pentru necesitățile părții vătămate și ca ajutor pentru sora părții vătămate, Șușchevici Cristina; partea vătămată este influențată de către Soltuz Nicolae.

3. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 15 februarie 2022, s-a admis apelul din alte motive decât cele invocate, s-a casat sentința cu pronunțarea unei hotărâri noi prin care:

În temeiul art. 2 alin. (1) a Legii cu privire la amnistie în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, nr. 243 din 21.12.2021 – procesul penal în privința lui Ciumac Maria pe art. 191 alin. (2) lit. d) Cod penal, încetează cu liberarea inculpatei de la pedeapsa penală principală.

S-au menținut dispozițiile sentinței referitor la pedeapsa complementară, la acțiunea civilă și corpurile delictive.

3.1 Pentru a decide astfel, instanța de apel a constatat că, prima instanță în baza probelor administrate pe caz corect a concluzionat ca fiind dovedită vinovăția inculpatei Ciumac Maria în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 191 alin. (2) lit. d) Cod penal.

În continuare, instanța de apel a menționat că, necătând la faptul, că prima instanță corect a calificat acțiunile inculpatei, sentința urmează a fi casată cu emiterea unei noi hotărâri prin care procesul penal de învinuire a lui Ciumac Maria în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 191 alin. (2) lit. d) Cod penal, urmează a fi încetat în temeiul art.2 alin. (1) a Legii cu privire la amnistie în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, nr.243 din 24.12.2021, or, conform art.2 alin.(1) a Legii cu privire la amnistie în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, nr.243 din 24.12.2021 procesele penale în privința infracțiunilor săvârșite până la adoptarea prezentei legi, pentru care Codul penal nr.985/2002 prevede drept pedeapsă principală maximă o pedeapsă nu mai aspră decât pedeapsa cu închisoare pe un termen de 7 ani, încetează la faza de urmărire penală sau la cea de judecare a cauzei, cu excepțiile prevăzute de prezenta lege. Potrivit art.2 alin.(2) Procesul penal

în privința infracțiunilor ușoare, mai puțin grave și grave, săvârșite până la adoptarea prezentei legi de persoane care, la data comiterii infracțiunii, nu atinseseră vârsta de 18 ani, încetează la faza de urmărire penală sau la faza de judecare a cauzei. Potrivit art.(3) încetarea procesului penal conform alin.(1) și (2) are loc cu acordul scris al persoanei bănuite, învinuite sau inculpate”.

Pentru infracțiunea prevăzută de art. 191 alin. (2) lit. d) Cod penal, infracțiune, ce a fost săvârșită de către inculpata Ciumac Maria legislația prevede o pedeapsă maximă sub formă de închisoare pe un termen de până la 6 ani.

În prevederile Art.1. - (1) din legea sus menționată se indică faptul :„Prezenta lege se aplică condiționat și exclusiv persoanelor bănuite, învinuite și inculpate, precum și persoanelor condamnate, care sunt caracterizate pozitiv pe parcursul executării pedepsei, al perioadei de probațiune sau al termenului de probă și sunt evaluate psihologic ca prezentând risc de recidivă mediu sau redus, dacă persoanele respective cad sub incidența prevederilor art.2-5, 7, 8”.

Astfel, instanța de apel a considerat că în conformitate cu art. 2 alin. (1) a Legii cu privire la amnistie în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, nr. 243 din 24.12.2021, procesul penal de învinuire a lui Ciumac Maria în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 191 alin. (2) lit. d) Cod penal, urmează a fi încetat.

4. Decizia instanței de apel, este atacată cu recurs ordinar de către procurorul în Procuratura de Circumscripție Bălți, Pasat Liliana, indicând temeiul pentru recurs prevăzute de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, prin care solicită casarea deciziei, cu remiterea cauzei la rejudecare, invocând:

- decizia atacată cu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția;
- hotărârea judecătorească de aplicare a amnistiei nu constituie temei de reabilitare a persoanei(art. 285 alin. (2)), 274 pct. 4) pct. 2) Cod de procedură penală, astfel, pe caz urmând a fi adoptată o hotărâre de condamnare cu liberarea, reducere ori comutare a pedepselor penale în ordinea art. 389 alin. (4) pct. 2) Cod de procedură penală;

- instanța de apel corect a concluzionat că inculpata cade sub incidența Legii nr. 243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia, însă incorect a încetat procesul penal pe art. 191 alin. (2) lit. d) Cod penal, cu liberarea acesteia de răspundere penală, or, urma să adopte o decizie de condamnare în baza prevederilor art. 389 alin. (4) pct. 2) Cod de procedură penală.

5. Judecând recursul ordinar în baza actelor din dosar, Colegiul penal lărgit constată că acesta urmează a fi admis din următoarele considerente.

În speță se constată, că recurentul s-a conformat prevederilor art. 422 Cod de procedură penală și a declarat recursul ordinar în termen.

Conform prevederilor art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanța de recurs este în drept să admită recursul și să dispună rejudecarea de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Potrivit art. 414 Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală și în baza oricăror probe noi prezentate instanței de apel. În vederea soluționării apelului, instanța de apel poate da o nouă apreciere probelor. Instanța de apel se pronunță asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Chestiunile de fapt asupra cărora s-a pronunțat sau trebuia să se pronunțe prima instanță și care prin apel se transmit instanței de apel sunt: dacă fapta reținută ori numai imputată s-a săvârșit ori nu, dacă fapta a fost comisă de inculpat și în ce împrejurări s-a comis, dacă probele corect au fost apreciate prin prisma cumulului de probe anexate la dosar în conformitate cu art. 101 Cod de procedură penală.

La chestiuni de drept se referă cele ce țin de faptul: dacă fapta întrunește elementele infracțiunii, dacă infracțiunea a fost corect calificată, dacă pedeapsa a fost individualizată și aplicată just; **dacă normele de drept procesual penal au fost corect aplicate** și hotărârea adoptată să conțină răspuns la toate motivele invocate.

În același context, Colegiul penal lărgit menționează, că hotărârile pronunțate de instanțele ierarhic inferioare trebuie să fie motivate atât în fapt, cât și în drept, în corespundere cu prevederile legislației în vigoare, pentru a permite instanței ierarhic superioare de a verifica corespunderea hotărârii pronunțate cu legea. Necesită a se avea în vedere că nu numai nemotivarea hotărârii, dar și motivarea insuficientă sau motivarea în termeni generali-vagi, reprezintă motiv de casare. Colegiul penal constată că aceste prevederi legale deși sunt obligatorii, nu au fost întocmai respectate la judecarea prezentei cauze în ordine de apel.

Din textul recursului declarat, se atestă că recurentul critică decizia instanței de apel prin prisma temeiului de recurs prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, sub aspectele că hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția și instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței.

Verificând legalitatea deciziei atacate sub aceste aspecte, Colegiul penal lărgit reține că în speță și-a găsit confirmarea temeiul de recurs prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, prin prisma faptului că **hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția.**

5.1. Colegiul penal lărgit menționează că la 24 decembrie 2021 a fost adoptată și la 31 decembrie 2021 a intrat în vigoare Legea nr. 243 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, în continuare Legea nr. 243.

Mai mult, Colegiul penal lărgit atestă că amnistia, este actul de clemență al puterii legiuitoare, care, conform art. 107 Cod penal, are ca efect **înlăturarea răspunderii penale sau a pedepsei** fie reducerea pedepsei aplicate sau comutarea ei.

Colegiul penal lărgit constată că instanța de apel prin decizia adoptată a dispus că - „În temeiul art. 2 alin. (1) a Legii cu privire la amnistie în legătură cu

aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, nr. 243 din 21.12.2021 – procesul penal în privința lui Ciumac Maria pe art. 191 alin. (2) lit. d) Cod penal, încetează cu liberarea inculpatei de la pedeapsa penală principală.” (f.d. 25, 29, vol. II).

Analizând materialele cauzei, Colegiul penal lărgit reține că instanța de apel la adoptarea deciziei în speță, nu a ținut cont pe deplin de prevederile legii nominalizate și a Codului de procedură penală, coraportate la circumstanțele cauzei.

În acest sens, Colegiul penal lărgit notează că instanța de apel la adoptarea soluției în speță nu a ținut cont că, pronunțarea unei sentințe (hotărâri) de încetare a procesului penal în legătură cu intervenirea amnistiei în temeiul art. 391 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, când *–, există alte circumstanțe care exclud sau condiționează pornirea urmăririi penale și tragerea la răspundere penală”,* poate avea loc doar dacă pe parcursul judecării cauzei, în ședința preliminară, se constată aplicabilitatea Legii nr. 243, iar inculpatul își manifestă acordul privind încetarea procesului penal în privința sa, în baza acestui temei.

Or, acest fapt, rezultă din contrapunerea și interpretarea prevederilor art. 350 alin. (1) Cod de procedură penală, ce stipulează că: *– „Dacă în ședința preliminară s-au constatat temeiurile prevăzute în art.332, instanța, prin sentință motivată, încetează procesul penal în cauza respectivă”,* precum și a art. 332 alin. (1), (5) Cod de procedură penală, care prevede că: *- „(1) În cazul în care, pe parcursul judecării cauzei, se constată vreunul din temeiurile prevăzute în art.275 pct.5)–9), 285 alin.(2), precum și în cazurile prevăzute în art.53-60 din Codul penal, instanța, prin sentință motivată, încetează procesul penal în cauza respectivă. (5) În cazul prevăzut la art.275 pct.4), încetarea procesului penal nu se admite fără acordul inculpatului. În acest caz, procedura continuă în mod obișnuit”,* art. 285 alin. (2) Cod de procedură penală, care stipulează că: *„Încetarea urmăririi penale are loc în cazurile de nereabilitare a persoanei, prevăzute la art.275 pct.4)–9) din prezentul cod”,* și art. 275 pct. 4) Cod de procedură penală, care prevede că: *– „Urmărirea penală nu poate fi pornită, iar dacă a fost pornită, nu poate fi efectuată, și va fi încetată în cazurile în care a intervenit termenul de prescripție sau amnistia”.*

Or, în ipoteza în care în procesul judecării cauzei, după ședința preliminară, inclusiv la faza judecării apelului, instanța de judecată constată aplicabilitatea Legii nr. 243, atunci instanța de judecată care examinează cauza, poate pronunța în privința inculpatului, fie o sentință de achitare conform prevederilor art. 390 Cod de procedură penală, dacă se constată nevinovăția inculpatului, fie o sentință de condamnare, conform prevederilor art. 389 alin. (4) pct. 2) Cod de procedură penală, **cu stabilirea pedepsei și liberarea de executarea acesteia în cazul amnistiei conform art. 107 Cod penal.**

Prin urmare, având în vedere argumentele expuse supra, Colegiul penal lărgit consideră că în speță este incident temeiul de recurs prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, în sensul că hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția.

5.2. De asemenea, Colegiul penal lărgit notează, că potrivit prevederilor art. 415 alin. (1) pct. 2) Cod de procedură penală, - ”*instanța de apel, judecând cauza în ordine de apel, admite apelul, casând sentința parțial sau total, inclusiv din oficiu, în baza art.409 alin.(2), și pronunță o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit, pentru prima instanță*”.

Însă, din conținutul deciziei instanței de apel (f.d. 25-26, 29, vol. II), Colegiul penal lărgit observă că instanța de apel nu a respectat pe deplin prevederile legale menționate supra și a comis următoarele erori.

Astfel, Colegiul penal lărgit atestă că în dispozitivul deciziei (f.d. 25-26, 29 vol. II), instanța de apel a adoptat soluția de casare a sentinței primei instanțe, prin următoarea formulare: „*Apelul inculpatei Ciumac Maria Mihail, declarat împotriva sentinței Judecătoriai Drochia sediul Central din 10.07.2021 se admite din alte motive, decât cele invocate, cu casarea sentinței și pronunțarea unei hotărâri noi după cum urmează...Dispozițiile sentinței referitor la pedeapsa complimentară, la acțiunea civilă și corpurile delict se mențin fără modificări.*”

Colegiul penal lărgit reține că din analiza textului dispozitivului menționat, rezultă că instanța de apel a adoptat o soluție de casare totală a sentinței primei instanțe, însă, contradictoriu și neclar a mai indicat în dispozitivă că: „*Dispozițiile sentinței referitor la pedeapsa complimentară, la acțiunea civilă și corpurile delict se mențin fără modificări*”, ce putea fi formulat doar în cazul în care se adopta o soluție de casare parțială a sentinței primei instanțe.

Prin urmare, Colegiul penal lărgit atestă o expunere neclară a textului dispozitivului instanței de apel, ce nu corespunde cerințelor din prevederile art. 415 alin. (1) pct. 2) Cod de procedură penală, eroare de drept ce cade sub incidența temeiului de recurs prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, și afectează corectitudinea acestei decizii, motiv din care aceasta nu poate fi menținută.

5.3. În consecință, Colegiul penal lărgit atestă că instanța de apel a adoptat o soluție neclară, fără a se expune pe aspectele esențiale menționate supra, lăsându-le fără o argumentare cuvenită, având în vedere circumstanțele particulare ale cauzei, prin ce a fost afectată soluția adoptată și astfel, recursul declarat de procuror urmează a fi admis, iar decizia instanței de apel casată total, cu dispunerea rejudecării cauzei în instanța de apel.

În acest context, Colegiul penal lărgit indică că potrivit jurisprudenței constante a CtEDO, expuse în cazurile aplicării art. 6 al Convenției, s-a conchis că o hotărâre motivată demonstrează că părțile au fost auzite în cadrul procesului penal (Suominen c. Finlandei (2003) §37, Kuznetsov și alții c. Rusiei (2007) §85).

6. La rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să se conducă de dispozițiile art. 436 Cod de procedură penală, care prevede procedura de rejudecare și limitele acesteia, să se pronunțe la modul cuvenit și în strictă conformitate cu prevederile Legii procesual penale – asupra motivelor esențiale indicate în cererea de apel și chestiunile esențiale supuse atenției sale, și în măsura competenței sale asupra motivelor din recursul ordinar declarat, nominalizate în prezenta decizie, să

țină cont de toate circumstanțele de fapt și de drept ale cauzei, să elucideze faptele importante pentru soluționarea justă și promptă a cauzei date, să-și argumenteze clar concluziile sale în decizia adoptată, și în dependență de circumstanțele constatate, ținând cont de motivele casării deciziei atacate, să pronunțe o hotărâre legală și întemeiată, în conformitate cu prevederile art. 417 Cod de procedură penală și jurisprudența CtEDO.

7. Conducându-se de prevederile art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit,

DECIDE :

Admite recursul ordinar declarat de către procurorul în Procuratura de Circumscripție Bălți, Pasat Liliana, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 15 februarie 2022, în cauza penală privind-o pe **Ciumac Maria XXXXX**, cu dispunerea rejudecării cauzei de către Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecată.

Decizia nu este supusă căilor de atac.

Decizia motivată pronunțată integral la **12 iulie 2022**.

Președinte

Timofti Vladimir

Judecători

Țurcan Anatolie

Cobzac Elena

Plămădeală Ghenadie

Boico Victor